

Justering af spredning på indekser hos kødkvæg

Af Anders Fogh og Jørn Pedersen

Pr. definition har avlsværdital for eksempelvis vækst, kælvning, eksteriør og S-indeks alle et gennemsnit på 100 og en spredning på 10 for de aktuelle dyr. Dette gør det nemt at bruge avlsværditalene til udvælgelse af de avlsmæssigt bedste dyr.

Alle egenskaber har en avlsmæssig variation, som er naturgiven. I forbindelse med selve avlsværdiurderingen justerer vi den avlsmæssige variation ved at gange med en fast faktor, således at avlsværditalet får en spredning på 10. Denne faste faktor er forskellig mellem egenskaber og racer, men den holdes normalt konstant over tid.

Den avlsmæssige variation for en egenskab kan dog ændre sig over tid. Det kan eksempelvis skyldes anvendelse af bestemte tyre eller import af avlsmateriale fra udlandet. Det kan også skyldes, at registreringsintensiteten stiger eller falder - eksempelvis pct. vejede kalve. Når den faste faktor holdes konstant betyder det, at spredningen på avlsværditalene reelt kan blive enten større eller mindre end 10.

Vi har indtil nu valgt kun at ændre den faste faktor, når en race justeres i avlsmålet. For nogle racer er den reelle spredning dog over tid blevet væsentlig forskellig fra 10. Dansk Kødkvæg har derfor besluttet at foretage en genberegning af de faste faktorer én gang årligt.

I tabel 1 er vist, hvordan S-indekset vil ændre sig for de racer, hvor justeringen af spredningen vil have den største betydning. For de øvrige racer vil effekten af justeringen kun være minimal.

Tabel 1 viser, at for eksempelvis Limousine vil dyr som tidligere havde 140 i S-indeks, falde til 134 alene på grund af justeringen. Ligeledes vil dyr, som har 80 i S-indeks stige til 83.

Størst effekt på antalsmæssigt mindre racer

Spredningen på delindekserne i S-indekset vil blive justeret samtidig med spredningen på S-indekset. I tabel 2 er vist, hvilke ændringer der kan forventes for indeks for frugtbarhed, kælvning, fødsel osv.

Tabel 2 viser, at justeringen af delindekserne har størst betydning for de antalsmæssigt mindre racer. Desuden viser tabellen, at spredningen i de fleste tilfælde har været for høj, mens den kun i enkelte tilfælde har været for lav. Det betyder, at de høje indekser i de fleste tilfælde vil falde!

Eksempelvis vil Galloway-avlere se:

- Mindre fald for dyrene med høje indekser for frugtbarhed og mælk, og mindre stigninger for dyrene med lave indekser for frugtbarhed og mælk
- Store stigninger for dyrene med høje indekser for eksteriør og store fald for dyrene med lave indekser for eksteriør
- Store fald for dyrene med høje indekser for slagte kvalitet og store stigninger for dyrene med lave indekser for slagte kvalitet

Tabel 2.

Ændringer i delindekser som følge af justering af spredningen - se signaturforklaring

Race	FRUGT	KÆLV	FØDS	MÆLK	VÆKST	SLAGT	EKST
Simmental							
Grauvieh							
Skotsk Højland							
Dexter							
Saler							
Angus							
Galloway							
Hereford							
Piemontese							
Blonde							
Korthorn							
Charolais							
Limousine							
BBK							

Signaturforklaring til tabel 2

Store fald i de høje indekser og store stigninger i de lave indekser (nuværende spredning over 15)

Mindre fald i de høje indekser og mindre stigninger i de lave indekser (nuværende spredning mellem 12-15)

Store stigninger i de høje indekser og store fald i de lave indekser (nuværende spredning under 7)

Mindre stigninger i de høje indekser og mindre fald i de lave indekser (nuværende spredning mellem 7-8)

Tabel 1. Ændringer i S-indekset efter justering af spredning

Race	Oprindeligt indeks		
	80	120	140
Simmental, Korthorn	86	114	129
Grauvieh	89	111	123
Galloway, Blonde D*Aquitaine, Charolais, Limousine	83	117	134

Hvad betyder et gennemsnit på 100 og en spredning på 10 blandt de yngste dyr?

Blandt alle 3-7 år gamle dyr – både nulevende og slagtede – har:

- ca. 67 % af indekser mellem 90 og 110 for en given egenskab
- 95 % af indekser mellem 80 og 120
- 99 % indekser mellem 70 og 130

Det betyder eksempelvis, at et dyr med S-indeks over 130 vil være blandt de absolut bedste dyr i racen.

Hvis spredningen reelt er større end 10, vil flere dyr end forventet have indekser over 130. Hvis spredningen reelt er mindre end 10, vil færre dyr end forventet have indekser over 130.

Fordele og ulemper ved løbende justering af spredningen

Fordele

Hvis spredning over tid er blevet væsentlig forskellig fra 10 er det mere vanskeligt at fortolke, hvad indekserne betyder. Hvis eksempelvis spredningen er 15 i stedet for 10, vil en tyr med 130 ikke være blandt de 0,5 % bedste dyr, med i stedet blandt de 2,5 % bedste dyr.

Ulemper

Avlsværdital kan stige eller falde, hvis der registreres vægte, kælvninger eller andet på dyret selv eller på slægtninge. Dette er accepteret af de fleste. Det er sværere at forstå, at avlsværditalene på et dyr kan stige eller falde, pga. at den avlsmæssige variation for racen er stigende eller faldende.

En løbende justering af den faste faktor kan dermed skabe forvirring blandt avlerne. Den kan eksempelvis medføre, at avlsværditalene på meget sikkert bestemte tyre kan stige eller falde. Erfaringen viser, at sådanne ændringer generelt er svære at forstå.

Man skal også være opmærksom på, at en årlig justering af spredningen vil betyde, at vægtfaktorer for de enkelte egenskaber i S-indekset vil ændre sig. Dette ændrer dog ikke det avlsmål, som den enkelte race har besluttet og styrer efter.

Det er også vigtigt at huske, at en spredning, som er forskellig fra 10, ikke ændrer på rangeringen af dyrene indbyrdes, men det giver et forkert billede af det enkelte dyrs overlegenhed.

Den Europæiske Union ved Den Europæiske
Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet
for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget
i finansieringen af projektet.

Noteringen på ungtyre forventes gradvist sat ned mod slutningen af 2011

Årsagen er en forventet masse-tilmelding af dyr pga. den reducerede handyrpræmie fra 2012.

Handyrpræmiesatsen reduceres fra nytår, og 2011 er sidste referenceår for den delvise afkobling af handyrpræmierne. Fra branchens side arbejdes der fortsat på at få lavet en overgangsordning, og lykkes det ikke, vil det få stor betydning for priserne på ungtyre. Det siger Lorenz Hansen, direktør i DC Beef.

Slagterierne kan ikke følge med

Han forventer, at der skal slagtes rigtig mange tyrekalve i de sidste to måneder af 2011, og måske også flere end DC Beefs kapacitet rækker til.

Men det er ikke kun slagterierne, der kommer til at kæmpe med de store mængder ekstra dyr, også det skrøbelige marked for ungtyre-kød i december vil få tilført større mængder end nødvendigt. Mængder, som i stedet kommer til at mangle på markedet i begyndelsen af 2012.

DC Ejerservice har lavet beregninger, der viser, at der i de sidste par måneder af 2011 vil være en meget stor risiko for, at der bare i DC skal slagtes 8-10.000 ekstra handyr. I december måned slagtes der i DC Beef normalt omkring 6.500 dyr om ugen, hvilket er fuld udnyttelse af kapaciteten. De ekstra dyr kan derfor medføre ekstra ventetid. Danish Crown ikke har pligt til så stor en overkapacitet, men vil slagte i det tempo, det er muligt. Det kommer sandsynligvis til at betyde, at ungtyrene først bliver slagtet op i januar. Ventetiden vil ikke give en fritstilling af leveringspligten.

Vi gør vores yderste

- DC Beef vil selvfølgelig slagte alle dem, vi kan nå, men vi er også forpligtet til at tænke på helheden for oksekøds-produktionen. Slagtefærdige dyr får førstprioritet, mens de øvrige ikke med sikkerhed vil kunne slagtes i 2011. Vi har ikke den endelige prioritering på plads endnu, men det må forventes, at hundyr vil blive slagtet som normalt, siger Lorenz Hansen.

Frem mod nytår må forventes at ungtyrenoteringen gradvist bliver sænket. Det gælder dog især for ikke-slagtefærdige ungtyre, der primært bliver slagtet for at opnå handyrpræmie. Det vil sige kalve i intervallet omkring 185 kg slagtet, hvor prisreduktionen bliver størst. For de ungtyre kan den lavere notering hurtigt komme til at koste mere end fem kroners reduktion pr. kg i slutningen af december i forhold til i dag. Efter nytår vil priserne igen stige, så det kan være attraktivt at vente.

Tænk med baglommen

Derfor denne klare opfordring til producenterne med handyr:

Tænk med baglommen - overvej at sende slagtefærdige handyr så tidligt som muligt eller vent til 2012.

Der vil selvfølgelig komme nærmere informationer, når det er afklaret, om der findes en overgangsordning.